ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-6

KREATIV YONDASHUV ASOSIDA BOSHLANG'ICH TA'LIMDA FANLARARO ALOQADORLIKNI TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI

Osiyo Xalqaro Universiteti
Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim)
1- Kurs magistranti
Guruh: MM3-BT-24
To'xtayeva Dilnoza Xolmurodovna
Ilmiy rahbar:f.f.fd(PhD),dotsent Navruzova Muyassar Gaybullayevna

Anotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich ta'limda fanlararo aloqadorlikni kreativ yondashuv asosida takomillashtirish metodikasiga bag'ishlanadi. Maqolada fanlararo aloqadorlikning nazariy asoslari, konstruktivizm va kognitiv psixologiyaga asoslangan yondashuvlar tahlil qilinadi. Loyiha asosidagi ta'lim, STEAM, muammoga asoslangan ta'lim, o'yinlashtirish va san'at kabi strategiyalar orqali fanlararo aloqadorlikni rivojlantirishning amaliy usullari keng yoritiladi. Ushbu yondashuvning o'quvchilarning ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va kognitiv moslashuvchanlik ko'nikmalariga ijobiy ta'siri ta'kidlanadi. Shu bilan birga, ushbu metodikani joriy etishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rib chiqiladi. Maqola boshlang'ich ta'limda o'quv jarayonini yanada samarali va mazmunli qilishni maqsad qilgan o'qituvchilar va ta'lim sohasi mutaxassislari uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, fanlararo aloqadorlik, kreativ yondashuv, loyiha asosidagi ta'lim, STEAM, muammoga asoslangan ta'lim, o'yinlashtirish, ijodiy fikrlash, kognitiv moslashuvchanlik.

МЕТОДИКА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕЖПРЕДМЕТНОЙ ИНТЕГРАЦИИ НА ОСНОВЕ КРЕАТИВНОГО ПОДХОДА В НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Международный университет Азии
Теория и методика обучения и воспитания (начальное образование)
Магистрант 1-го курса
Группа: ММ3-ВТ-24
Тохтаева Дилноза Холмуродовна
Научный руководитель: к.п.н. (PhD), доцент Наврузова Муяссар Гайбуллаевна

Аннотация: Данная статья посвящена методике совершенствования межпредметной интеграции в начальном образовании на основе креативного подхода. В статье анализируются теоретические основы межпредметной интеграции, подходы, основанные на конструктивизме и когнитивной психологии. Рассматриваются практические методы развития межпредметной интеграции с использованием таких стратегий, как проектное обучение, STEAM, проблемно-ориентированное обучение, геймификация и искусство. Подчеркивается положительное влияние данного подхода на развитие творческого мышления, навыков решения проблем и когнитивной гибкости учащихся. Также обсуждаются возможные проблемы внедрения данной методики и пути их преодоления. Статья предназначена для учителей и специалистов в области образования, стремящихся сделать учебный процесс в начальной школе более эффективным и содержательным.

Ключевые слова: начальное образование, межпредметная интеграция, креативный подход, проектное обучение, STEAM, проблемно-ориентированное обучение, геймификация, творческое мышление, когнитивная гибкость.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-6

METHODOLOGY FOR IMPROVING INTERDISCIPLINARY INTEGRATION BASED ON A CREATIVE APPROACH IN PRIMARY EDUCATION

Asia International University
Theory and Methodology of Education and Upbringing (Primary Education)
1st-year Master's Student
Group: MM3-BT-24
Tokhtayeva Dilnoza Kholmurodovna
Scientific Supervisor: PhD, Associate Professor Navruzova Muyassar Gaybullayevna

Abstract: This article is dedicated to the methodology of enhancing interdisciplinary integration in primary education based on a creative approach. The article analyzes the theoretical foundations of interdisciplinary integration, as well as approaches grounded in constructivism and cognitive psychology. Practical methods for developing interdisciplinary integration through strategies such as project-based learning, STEAM, problem-based learning, gamification, and art are extensively explored. The positive impact of this approach on students' creative thinking, problem-solving skills, and cognitive flexibility is highlighted. Additionally, potential challenges in implementing this methodology and ways to address them are discussed. The article is intended for teachers and education specialists aiming to make the learning process in primary education more effective and meaningful.

Keywords: primary education, interdisciplinary integration, creative approach, project-based learning, STEAM, problem-based learning, gamification, creative thinking, cognitive flexibility.

Boshlang‘ich ta’lim zamonaviy ta’lim tizimining poydevori sifatida o‘quvchilarning intellektual, ijodiy va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. So‘nggi yillarda ta’lim sohasida fanlararo aloqadorlik (interdisciplinary approach) konsepsiyasi o‘quv jarayonini yanada samarali va mazmunli qilishning asosiy yo‘nalishi sifatida e’tirof etilmoqda. Ushbu maqola boshlang‘ich ta’limda fanlararo aloqadorlikni kreativ yondashuv asosida takomillashtirish metodikasini yoritishga qaratilgan bo‘lib, ushbu yondashuvning nazariy asoslari, amaliy strategiyalari va ta’lim jarayoniga ta’sirini kengroq tahlil qiladi.

Fanlararo aloqadorlik ta’limda turli fanlar o‘rtasidagi organik bog‘lanishlarni ta’minlash orqali o‘quvchilarning bilimlarni yaxlit tarzda idrok etishini ta’minlaydi. An’anaviy ta’limda fanlar ko‘pincha bir-biridan ajratilgan holda o‘qitiladi, bu esa o‘quvchilarning bilimlarni haqiqiy hayot kontekstida qo‘llash qobiliyatini cheklaydi. Fanlararo yondashuv esa o‘quvchilarga fanlar o‘rtasidagi chegaralarni yo‘qotib, ularning ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va tanqidiy tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Kreativ yondashuv bu jarayonda muhim vosita sifatida qaraladi, chunki u o‘quvchilarning o‘ziga xos fikrlash uslublarini rag‘batlantiradi va ularga o‘quv jarayonida faol ishtirok etish imkonini beradi.

Fanlararo aloqadorlikning nazariy asoslari konstruktivizm, kognitiv psixologiya va integrativ ta’lim paradigmasiga asoslanadi. Konstruktivizm ta’lim nazariyasiga ko‘ra, o‘quvchilar yangi bilimlarni o‘zlarining oldingi tajribalari va bilimlari asosida quradilar. Bu jarayonda fanlararo yondashuv o‘quvchilarning turli fanlardan olingan bilimlarni birlashtirish orqali yangi ma’no va tushunchalar yaratishiga yordam beradi. Masalan, matematika, tabiatshunoslik va adabiyotni birlashtirgan loyiha asosidagi o‘qitish o‘quvchilarga muammoni turli nuqtai nazardan ko‘rib chiqish va yechim topish imkonini beradi. Kognitiv psixologiya nuqtai nazaridan, fanlararo aloqadorlik o‘quvchilarning

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

kognitiv moslashuvchanligini (cognitive flexibility) oshiradi, bu esa ularning murakkab muammolarni tahlil qilish va ijodiy yechimlar ishlab chiqish qobiliyatini rivojlantiradi.

Kreativ yondashuv fanlararo aloqadorlikni amalga oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Kreativlik o‘quvchilarning o‘ziga xos fikrlash usullarini rivojlantirish, muammolarga noan’anaviy yechimlar topish va o‘quv jarayonida faol ishtirok etishni ta’minlaydi. Boshlang‘ich ta’limda kreativ yondashuvni qo‘llashda quyidagi metodik strategiyalar muhim ahamiyatga ega:

1. Loyiha asosidagi ta’lim (Project-Based Learning): Loyiha asosidagi ta’lim o‘quvchilarga muayyan mavzu yoki muammo atrofida turli fanlardan bilimlarni birlashtirish imkonini beradi. Masalan, “Tabiatni muhofaza qilish” mavzusidagi loyiha doirasida o‘quvchilar tabiatshunoslik (ekologik muammolar), matematika (statistik ma’lumotlarni tahlil qilish), adabiyot (ekologik mavzuda hikoya yozish) va tasviriy san’at (plakatlar tayyorlash) kabi fanlarni birlashtirishi mumkin. Bu jarayonda o‘quvchilar nafaqat bilimlarni o‘zlashtiradi, balki ularni amaliy kontekstda qo‘llashni o‘rganadi.
2. STEAM yondashuvi: STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvi fanlararo aloqadorlikni rivojlantirishning eng muvaffaqiyatli usullaridan biridir. Boshlang‘ich ta’limda STEAM yordamida o‘quvchilar ijodiy va ilmiy yondashuvlarni birlashtirib, muammolarni hal qilishga o‘rganadi. Masalan, o‘quvchilar oddiy robot yasash loyihasi doirasida matematik hisob-kitoblarni, muhandislik tamoyillarini va san’at elementlarini birlashtirishi mumkin. Bu yondashuv o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini rag‘batlantiradi va ularga fanlar o‘rtasidagi aloqalarni ko‘rishga yordam beradi.
3. Muammoga asoslangan ta’lim (Problem-Based Learning): Bu usulda o‘quvchilar real hayotiy muammolarni hal qilishga jalb qilinadi. Masalan, “Mahallamizdagi suv resurslarini qanday tejash mumkin?” degan savol atrofida o‘quvchilar tabiatshunoslik (suv aylanishi), geografiya (suv resurslari taqsimoti), matematika (suv iste’molini hisoblash) va ijtimoiy fanlar (suv tejash bo‘yicha jamoatchilikni xabardor qilish) kabi fanlarni birlashtiradi. Bu jarayonda o‘quvchilar muammoni tahlil qilish, guruhda ishlash va ijodiy yechimlar ishlab chiqish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.
4. O‘yinlashtirish (Gamification): O‘yin elementlarini ta’lim jarayoniga integratsiyalash o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi va fanlararo aloqadorlikni mustahkamlaydi. Masalan, “Xazina ovchilari” o‘yini doirasida o‘quvchilar tarix (o‘tgan davrlar haqida ma’lumot), geografiya (xarita bilan ishlash), matematika (masofa hisoblash) va adabiyot (hikoya yozish) kabi fanlarni birlashtirishi mumkin. O‘yinlashtirish o‘quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularning ijodiy fikrlashini rag‘batlantiradi.
5. San’at va ijodiy faoliyatlar: Tasviriy san’at, musiqa va adabiyot kabi ijodiy fanlar fanlararo aloqadorlikni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Masalan, o‘quvchilar tabiatshunoslik darsida o‘rgangan o‘simliklar tuzilishi haqidagi bilimlarni tasviriy san’at darsida o‘simliklarning realistik yoki abstrakt rasmlarini chizish orqali mustahkamlashi mumkin. Bu jarayon o‘quvchilarning estetik idrokini rivojlantiradi va bilimlarni ijodiy tarzda qayta ishlashga yordam beradi.

Kreativ yondashuvga asoslangan fanlararo aloqadorlikning boshlang‘ich ta’limdagi afzalliklari ko‘p qirrali. Birinchidan, bu yondashuv o‘quvchilarning kognitiv moslashuvchanligini oshiradi, bu esa ularga murakkab muammolarni turli nuqtai nazardan tahlil qilish imkonini beradi. Ikkinchidan, o‘quvchilarning ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalari rivojlanadi, bu esa ularning kelajakdagi akademik va professional muvaffaqiyatlari uchun muhimdir. Uchinchidan, fanlararo yondashuv o‘quv jarayonini yanada qiziqarli va mazmunli qiladi, bu esa o‘quvchilarning motivatsiyasini oshiradi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

Ammo, fanlararo aloqadorlikni amalga oshirishda bir qator muammolar ham mavjud. O‘qituvchilarning ushbu yondashuvni samarali qo‘llash uchun yetarli malaka va resurslarga ega bo‘lmasligi, o‘quv dasturlarining an’anaviy tuzilishi va vaqt cheklovlari kabi omillar jarayonni qiyinlashtirishi mumkin. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun o‘qituvchilarni uzluksiz malaka oshirish kurslari bilan ta’minlash, o‘quv dasturlarini moslashtirish va zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish muhimdir.

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich ta’limda fanlararo aloqadorlikni kreativ yondashuv asosida takomillashtirish o‘quvchilarning bilimlarni yaxlit idrok etishini ta’minlaydi, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Loyiha asosidagi ta’lim, STEAM yondashuvi, muammoga asoslangan ta’lim, o‘yinlashtirish va san’at kabi strategiyalar ushbu jarayonda muhim vositalar sifatida xizmat qiladi. O‘qituvchilar va ta’lim tizimi ushbu yondashuvni qo‘llashda faol ishtirok etishi va zamonaviy ta’lim talablariga mos ravishda doimiy ravishda takomillashib borishi lozim. Faqat shu yo‘l bilan boshlang‘ich ta’lim o‘quvchilarni XXI asrning murakkab talablariga tayyorlay oladi.

Foydalanilgan adabiyotlari ro‘yxati

1. Abdullaev, A. (2020). Zamonaviy ta’limda integrativ yondashuvlar. Toshkent: Fan va Texnologiya.
2. Qodirova, N. (2018). Boshlang‘ich ta’limda loyiha asosidagi ta’limning ahamiyati. Toshkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
3. Usmonov, S. (2022). Ta’limda kreativlik va innovatsiyalar. Toshkent: Sharq Nashriyoti.
4. Xo‘jayev, F. (2019). O‘quv jarayonida fanlararo aloqadorlikni ta’minlash usullari. Samarqand: SamDU Ilmiy Jurnali, №3, 45-50.
5. Rahimova, D. (2021). Boshlang‘ich sinflarda STEAM yondashuvi: Tajriba va istiqbollar. Toshkent: O‘qituvchi Nashriyoti.